

prof. dr hab. Zbigniew Szot
Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu
Wydział Malarstwa i Rysunku

Poznań, 31 marca 2020 roku

RECENZJA

**dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz rozprawy habilitacyjnej
Pana dra Adama Olejniczaka
w związku z postępowaniem habilitacyjnym w dziedzinie sztuk plastycznych,
w dyscyplinie sztuki piękne**

Zlecniodawca recenzji

Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Sekcja ds. stopni w zakresie sztuki, pismo z dnia 18 lutego 2020 roku, informujące o wyznaczeniu przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów mojej osoby na recenzenta w komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć Pana dra Adama Olejniczaka (nr sprawy: BCK-VII-L-10883/19). Do zlecenia została dołączona w formie papierowej i elektronicznej dokumentacja złożona przez habilitanta:

- Autoreferat w języku polskim i angielskim,
- Poświadczona przez jednostkę organizacyjną przeprowadzającą postępowanie habilitacyjne kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora,
- Wykaz dorobku dydaktycznego,
- Dokumentacja osiągnięcia artystycznego,
- Dokumentacja pozostałej działalności artystycznej w formie papierowe

Dane habilitanta

Pan dr Adam Olejniczak urodził się w 1967 roku w Szczecinie. Tam też uczęszczał do Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych. W 1987 roku po zdaniu matury, rozpoczął studia w Instytucie Wychowania Artystycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie (obecnie AJD im. Jana Długosza). Po dwóch latach przeniósł się i kontynuował dalszą naukę w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu którą ukończył w 1993 roku. W tym też roku obronił z wyróżnieniem dyplom magistra sztuki na Wydziale Malarstwa, Grafiki i Rzeźby PWSSP w Poznaniu. Promotorem pracy dyplomowej był profesor Wojciech Müller. W roku 2003 roku przedstawiając dysertację doktorską pod tytułem „Obserwacja procesów tworzenia na podstawie przeprowadzonych przez siebie warsztatów artystycznych” oraz zestawu prac „Przenikanie w przestrzeni” obronił doktorat w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej – grafika na Wydziale Komunikacji Multimedialnej Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. Promotorem w postępowaniu doktorskim był prof. Wojciech Müller, recenzentami zaś: prof. Eugeniusz Józefowski i prof. Marek Wasilewski.

Ocena Autoreferatu

Autoreferat Pana dra Adama Olejniczaka jest tekstem odnoszącym się w dużej części do okresu bezpośrednio po studiach i przed uzyskaniem stopnia doktora. Jest to niewątpliwie interesująca lektura, zwłaszcza fragmenty odnoszące się do sfery ideowej realizowanych przedsięwzięć artystycznych, lecz ten okres twórczości Habilitanta został już oceniony wcześniej. W swoim Autoreferacie pisze:

„Moją aktywność twórczą określam jako interdyscyplinarną. Inspiracją jest właściwie wszystko co mnie spotyka, bądź spotkało. Doświadczenie obcowania z rzeczywistością staje się wizualnym, plastycznym, nie dosłownym komentarzem zdarzeń, emocji, wspomnień, pragnień i tęsknoty, etc. Forma i wyraz artystyczny dzieł zależy również od świadomie użytych: materiałów i technologii.”

Okres twórczości Habilitanta, który nas interesuje, został przedstawiony zbyt monotoniem. Olejniczak opisuje poszczególne wystawy i swoje realizacje artystyczne zdawkowo i schematycznie. Olejniczak jest artystycznym nomadem, pielgrzymem w ciągłym ruchu poszukującym swojego miejsca w sztuce. Zostawiającym na swojej drodze twórczej proste geometryczne ślady, które stają się elementem zapisu emocji i wewnętrznych rozterek artysty. Próbuję spojrzeć przez pryzmat Jego duszy, patrzeć Jego oczami. Czy to mi się udaje? Każdy Jego gest, Jego ślad jest borgesowskim poszukiwaniem „pisma boga”. Zapewne jest to patrzenie, które idzie w poprzek naszych przyzwyczajień, w opozycji do naszego postrzegania świata. Habilitant jest indywidualistą podążającym własną drogą, we własnym rytmie i w sobie tylko znanym kierunku. Francis Crick w swojej książce „Zdumiewająca hipoteza, czyli nauka w poszukiwaniu duszy” pisze: *„Całe kursy uniwersyteckie poświęcone są psychologii widzenia [choć] w rzeczywistości wciąż nie jest dla nas jasne, w jaki sposób cokolwiek widzimy. O fakcie tym zazwyczaj nie mówi się słuchaczom tych kursów”*.

Niemniej odnoszę wrażenie, że Adam Olejniczak widzi inaczej niż wszyscy. Nie do końca tłumaczy nam, na czym polega Jego sposób patrzenia i postrzegania, ale na pewno swoimi pracami przybliżył nas do zrozumienia, czym to Jego widzenie jest. Wykorzystując rudymen tarne zestawienia tak podstawowych materiałów, jak autorska ceramika, woda, piasek i zardzewiały metal jako budulec swojego artystycznego Ja, wobec których przeciwstawia grafikę generowaną cyfrowo, buduje pomost pomiędzy przeszłością a przyszłością.

Ocena dzieła habilitacyjnego

Dzieła aspirujące do spełnienia warunków wynikających z ustawy o stopniach i tytule naukowym w zakresie sztuki wskazane przez Pana dra Adama Olejniczaka to zestaw prac funkcjonujących pod wspólnym tytułem „Grafika jako Obiekt”, w skład którego wchodzi wybrane przez Niego prace z lat 2003-2018 oraz wystawa indywidualna „Linearibus”. Są to:

- „Nieoczekiwana zbieżność kierunków. Bieżnia dla akcydensu” – obiekt z 2004

roku modyfikowany w 2008 i 2015 roku;

- „Rotacja poczwórna. Karuzela” i „Równoważnia. Huśtawka” – obiekty z 2004 roku;
- „Siedem schowków dla akcydensu. Rytmy”, obiekt z 2004 modyfikowany w 2015 roku;
- „Rotacja podwójna. Wiatrak”- obiekt z 2004 modyfikowany w 2015 roku;
- „Stół do gry w kulki.” obiekt – książka artystyczna z 2008 modyfikowany w 2011 i 2015 roku;
- „Notatki z rzeczywistości”, „Notatki z rzeczywistości. Półki. Statywy. Tablice”, /Projekt „Warsztat permanentny”/obekt, 2008 rok;
- „Pudełka do zobaczenia”, obiekt 2015 rok;
- „Linearibus”, grafika, 2017/2018 rok;

Poszczególne realizacje z tego zestawu prezentowane były w latach 2004 - 2018 na dwudziestu czterech pokazach indywidualnych i zbiorowych, w wielu znaczących galeriach w kraju i za granicą. Szczegółowy spis wystaw, gdzie habilitant pokazywał poszczególne obiekty i grafiki będące przedmiotem mojej recenzji znajduje się w załączonej dokumentacji.

Czym jest pamięć? Pamięć o kimś, o czymś. Czasem ulotna jak zapach, który jest, a za chwilę znika, pozostawiając nieokreślony obraz, siedzący gdzieś głęboko, pod skórą, w zakamarkach naszego umysłu. Pamięć dla człowieka jest czymś oczywistym. Pamiętamy zdarzenia ważne i nieistotne, potrafimy opisać sytuacje z głębokiego dzieciństwa tak, jakby wydarzyły się wczoraj. Zdarzają się też takie, które na zawsze zmieniają nasze postrzeganie świata. Istnieje też pamięć miejsc. Miejsc ważnych dla wielu i miejsc ważnych tylko dla jednej osoby. O tym właśnie mówią prace habilitanta. Olejniczak balansując na pograniczu wielu środków przekazu tworzy charakterystyczne dla siebie, abstrakcyjne przestrzenie odnoszące się do pamięci cywilizacji i natury. W katalogu „Książka i obiekt. Zapis przestrzeni” w 2018 roku habilitant pisze:

„Czy można zapisać przestrzeń? Myślę, że każdy przedmiot nieużytkowy, wszystko co

nie jest dziełem przyrody, a zamierzonym gestem, wytworem artysty może być zapisem w przestrzeni. Jestem wręcz przekonany, że tak jest. Można założyć tezę uniwersalną: jeśli zapis to informacja, to wszystko, cały świat jest formą zapisu w przestrzeni. Taka teza nie wymusza jednak postrzegania świata tylko jako zapisu, który koniecznie musimy odczytać.”

Patrząc na realizacje Olejniczka odnoszę nieodparte wrażenie, że przeglądam zbiory jakiegoś nieznanego muzeum archeologicznego, wypełnionego artefaktami, starożytnymi tablicami, pokrytymi tajemniczymi runami. Olejniczak nie boi się tworzyć hybryd technologicznych. Z wielką łatwością łączy On różne materiały i obiekty w atrakcyjną wizualnie całość. Zestawia ze sobą szkło, zardzewiały metal, ceramikę i grafikę, które sytuuje na piasku i wypełnia wodą. Jego sztuka ewoluuje, a ewolucja ta ma charakter ciągły. Prace Olejniczaka to szczere, artystyczne wyznanie pozbawione fałszywej melodramatyczności. Mam na myśli zarówno wartość plastyczną, formalną, estetyczną a także symboliczną. Intrygują Go zjawiska fizyczne, optyczne, np.: lustrzane odbicie na powierzchni wody rejestrujące nierzeczywistą przestrzeń. Ważne dla Niego są także: rotacja, balans, kinetyka, korozja metalu, czy niezmiennosc struktury wypalanej gliny. Ruch staje się dla niego elementem przypisanym naturze wszechświata i jego zmianom. Z dużą przyjemnością zapoznałem się z takimi realizacjami, jak: „Rotacja poczwórna. Karuzela” i „Równoważnia. Huśtawka” – obiekty z 2004 roku, niepokojąco przypominające place zabaw z gułagów na dalekiej Syberii, czy „Notatki z rzeczywistości”, przywodzące na myśl sumeryjskie tabliczki z pismem klinowym, czy ostatni zestaw cyfrowych grafik „Linearibus”, w których kumuluje się i na nowo definiuje wcześniejszy dorobek Olejniczaka.

Ocena dołączonych dzieł artystycznych

W dokumentacji artysty oprócz dzieła habilitacyjnego prezentowany jest obszerny zestaw prac zrealizowanych zarówno przed uzyskaniem stopnia doktora, jak i po jego uzyskaniu. Cechą charakterystyczną dla twórczości Pana dra Adama Olejniczaka jest ciągłe poszukiwanie. Jego prace cechuje z jednej strony pewna ciągłość i konsekwencja

a z drugiej ciągle poszukiwanie samego siebie. Prezentowane w dokumentacji dzieła zrealizowane po uzyskaniu stopnia doktora w 2003 roku stanowią całość. Wyodrębniono dzieło habilitacyjne jest więc fragmentem większej, przemyślanej konstrukcji intelektualnej opisywanej w tej recenzji.

Pan dr Adam Olejniczak pisze:

„Zmysłowość dotyku gliny, wody, piasku, metalu, papieru, „cierpliwość materiału” w poszukiwaniu formy, zapisu emocji, symbolu cały czas są niewyczerpanym źródłem moich inspiracji. Doskonale czuję się również w świecie geometrii. Stąd prawdopodobnie w swoich obiektach poszukuję równowagi, symetrii, rytmu, a także ruchu, który jest przecież cechą życia. Nie wypieram się też skłonności do filozofii. Moim celem jest tworzenie dzieł, które skupiają uwagę widza, zachęcają do ingerowania w dzieło również fizycznie i dosłownie.”

Ocena osiągnięć artystycznych

Pan dr Adam Olejniczak jest artystą bardzo aktywnym. Swoją twórczość prezentował na dziesięciu wystawach indywidualnych w kraju i za granicą, z których siedem miało miejsce po uzyskaniu stopnia doktora. Wystawiał między innymi w Czechach, Niemczech, Szwecji, Australii, Francji i Hiszpanii.

Swoje prace prezentował też podczas kilkudziesięciu prestiżowych pokazów zbiorowych. Chcę tu przywołać sześć wydarzeń o znaczeniu międzynarodowym w których Olejniczak brał udział. Są to:

- „ARTLINK”, Novi Sad, Niš, Serbia, 2017
- „I Międzynarodowy Plener Ceramiczno-Fotograficzny”, Świdnica, Polska, 2016;
- „POGRANICZE GRAFIKI” THE GREAT BOOK OF GRAPHIC ARTS from the second of 20th Century, Capri. Włochy/ Budapeszt, Węgry/ Łódź, Polska, 2010;
- „Wymiary wolności”, Międzynarodowy Projekt Artystyczny, Kraków, Polska, 2009/2010;

- „Experyment’ 2008” Festiwal Sztuki: VIII Międzynarodowe Spotkania Artystyczne, Zbąszyń, Polska, 2008;
- “Place Aux Artistes”, Premier Salon International d’Art Contemporain en plein air Paris, Place Jacques Demy, Paryż, Francja, 2008;

Do ważnych wydarzeń artystycznych, w których brał udział Habilitant należy na pewno też udział w projekcie „Biblioteka Świętego Pielgrzyma”. Jest to nietypowy pomnik Jana Pawła II powstały na miejscu lapidarium Kościoła p/w św. Piotra w Głogowie. Interesującym wątkiem jest zachowanie obrysu bryły zniszczonej świątyni. Budulcem były cegły w kształcie ksiąg. Na grzbietach cegieł-ksiąg cytowane są słowa Papieża Jana Pawła II. Ich treść dotyczy teologii, filozofii i poezji Karola Wojtyły. Kierownikiem projektu był prof. dr hab. E. Józefowski i przy współudziale studentów został on zrealizowany w 2006 roku.

„Dla Adama Olejniczaka proces tworzenia jest anamorfozną pamięci, a dzieło anamorfotycznym obiektem, prowokującym do przyjmowania wciąż nowych punktów widzenia, zawracającym nas w przeszłość, do dzieciństwa – mitycznego miejsca spokoju. Widz jest konfrontowany z obiektami, które nie przypominają biernych, statycznych zjawisk, ale raczej wplątują jego akt percepcji w proces sprawdzania, odkrywania coraz to nowych aspektów dzieła i swoich wspomnień.” - pisze Wojciech Goczkowski w katalogu do wystawy „Akcydens albo wspomnienia z trzeciego bieguna” w 2004 roku.

Ocena osiągnięć dydaktycznych

Praca dydaktyczna była i jest dla Olejniczaka wyzwaniem, ale też satysfakcją. Wynika to z fascynacji procesem twórczym. Co za tym idzie, procesem wyobraźniowym i koniecznością założeń akcji twórczej. Stanowi również zadanie jakie stoi przed wykładowcą i studentem – mistrzem i uczniem.

Olejniczak pisze o swojej dydaktyce: *„Warsztat artystyczny – ... możliwość angażowania ludzi w działanie ze sobą i między sobą, gdzie sztuka staje się*

namacalnym językiem, który umożliwia przeżycie intelektualne, emocjonalne, estetyczne – jest dla mnie ciągle fascynującą drogą artystyczną, niezbędną dla poznania fenomenu człowieka i sztuki jako języka komunikującego własną jaźń ze „światem zewnętrznym”...

Sfera działań dydaktycznych habilitanta jest bardzo rozległa. Składa się na nią doświadczenie zarówno nauczyciela akademickiego, jak i animatora wszelkiego rodzaju działań dotyczących popularyzacji sztuki. Mam tu na myśli ilość wszelkiego rodzaju wykładów, prezentacji dla studentów i osób postronnych, udział w konferencjach, na których wygłaszał prelekcje, jak i działań warsztatowych zarówno ze studentami, jak i z dziećmi które miały miejsce na takich uczelniach jak: Uniwersytet Zielonogórski, Wyższa Szkoła Humanistyczno–Ekonomiczna w Łodzi, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Akademia Sztuki w Szczecinie czy Uniwersytet w Ostrawie. Ważnym w tym zestawie działań wydaje się być wątek Arteterapii, któremu habilitant w swojej działalności poświęca wiele wysiłku. Jak wcześniej pisałem Pan dr Adam Olejniczak zatrudniony był na Uniwersytecie Zielonogórskim, zdobywając podstawy pracy ze studentami. Społeczność uczelni powierzyła mu też stanowisko senatora. Był też członkiem Rady Instytutu Humanistycznego, a w latach 2008-2010 był dyrektorem Instytutu Humanistycznego. Pan dr Adam Olejniczak do tej pory był promotorem dwudziestu czterech prac dyplomowych oraz recenzentem trzydziestu trzech dyplomów magisterskich. W latach 2008-2009 był opiekunem trzech plenerów studenckich. Doświadczenia dydaktyczne, warsztaty prowadzone dla różnych grup wiekowych stały się obszarem badań, które prezentował na wielu konferencjach w Polsce. Jest też autorem publikacji artykułów naukowych. Tu mogę wymienić:

- „Warsztat artystyczny jako metoda w edukacji” w wydawnictwie „W kręgu edukacji artystycznej i terapii” pod redakcją dr Lidii Katerynczuk-Mania /wyd. PWSZ Głogów, 2006;
- „Edukacja sztuka? – Sztuka zabawa?” / Miesięcznik Społeczności Akademickiej nr 10/1, Uniwersytet Zielonogórski /2003 Zielona Góra. Polska

Do szczegółowego spisu wystaw, prac organizacyjnych na rzecz wydziału i uczelni oraz innych dokonań Pana dra Adama Olejniczaka odsyłam do przygotowanej przez habilitanta dokumentacji.

Konkluzja

Twórczość Pana dra Adama Olejniczaka jest bogata i na pewno powstaje z wewnętrznej potrzeby i konieczności. Osiągnięcia artystyczne, dydaktyczne i organizacyjne Habilitanta stanowią znaczny wkład w samą dyscyplinę. Są również ich efektywnym przełożeniem na sferę dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek ten też należy wysoko ocenić w aspekcie troski o zachowanie naszej tożsamości kulturowej. Wnioski, które przedstawiłem powyżej, pozwalają mi stwierdzić, że dorobek twórczy, dydaktyczny i organizacyjny Pana dra Adama Olejniczaka spełnia wymagania art. 16 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach naukowych i tytułach oraz o stopniach naukowych i tytułach w zakresie sztuki, stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego sztuki. Dlatego popieram Jego starania o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego.

